پیغام

یوولسمه گڼه
شماره‌ء یازدهم
(مارچ -اپریل ۱۹۹۹)

در برگهای این شماره

گفت و شنودی با الاخضر ابراهیمی

(تهیه کننده: آریانا یفتلی)

افغانها مردمانی اند :
مغرور، باحیثیت و وطندوست

دفتر اطلاعات عامه سازمان ملل (در اسلام آباد) به پاسخ پیامها و خواستهای پیاپی خوانندگان علاقمند به نتایج مذاکرات صلح در افغانستان، بر آن شد تا گفت و شنود کوتاهی با آقای الاخضر ابراهیمی برای مجله آیینه انجام دهد. آقای ابراهیمی که تازه از سفر افغانستان و نشستهایی با سران افغانی برگشته بود، به تاریخ ۲۵ مارچ نماینده مجله آیینه را پذیرفت.

فشرده متن گفت و شنود چنین است:

آیینه: با درنظرداشت اینکه آقای محمود مستیری و آقای نوربرت هال در دفتر اسلام آباد بودند، شما موضوع هر ماموریت خویش را چگونه تعیین میکنید؟

آقای ابراهیمی: پیش از همه باید گفت که دفتر ماموریت خاص ملل متحد UNSMA هنوز درینجاست. آنها مسوولین UNSMA بودند و این موسسه هنوز از اسلام آباد فعالیت میکند. بر اساس تصمیم سکرتر جنرال سازمان ملل باید مقام دیگری نیز وجود داشته باشد که موضوع افغانستان را نه تنها در افغانستان و اسلام آباد بلکه در سرتاسر منطقه و همچنان نیویارك دنبال کرده بتواند. این وظیفه یی است که من آن را پیش میبرم. هرگاه نیازی به مشوره وجود داشته باشد، من به ساحه مورد نظر (هر جایی که باشد) می آیم؛ در حالیکه کار UNSMA همچنان ادامه دارد.

آیینه: چه معیارهایی به کار است تا حکومت یك کشور به رسمیت شناخته شود ؟

آقای ابراهیمی: خوب، این یك پرسش سیاسی است. حکومتها توسط حکومتها به رسمیت شناخته میشوند، نه توسط ملل متحد. به خاطر خواهید داشته که اگر چه کمونیستها (منحیث حاکمیت) کنترول چین را به دست داشتند، با این حال آنها از ۱۹۴۹ تا ۱۹۷۱ عضو ملل متحد نبودند، زیرا اکثریت اعضأ آنها را نمیخواستند. ملل متحد سازمانی است که به اعضای خود تعلق دارد. مانند یك مجمع. اگر اعضا نخواهند کسی به آنها بپیوندد، این وابسته به تصمیم خودشان است. شاید این نکته در افغانستان دانسته نشده است.

آیینه: هنگام نشستها با احزاب سیاسی در افغانستان آیا توسط آنچه که میشنوید دلگرم میشوید؟

آقای ابراهیمی: از دیدگاه ما افغانستان در گیر یك بحران است. ما میکوشیم تا آنها را در یافتن راه حل مشکل شان کمك کنیم. این مربوط ما میشود که نقطه نظرهای همه را بدون هیچ پیش شرطی محترم بشماریم.

ما باور داریم که آنها کشور خود را بیشتر از ما میشناسند، آنها خود مسوول حوادثی اند که در کشور شان رخ داده است؛ به آنها گوش میدهیم، با آنها واضح و صمیمانه و به شیوه احترامانه بحث می کنیم، اما قضاوت "صادر" نمیکنیم.

آیینه: نشست آینده (۲+۶) چه وقت است؟ موضوعات آن چیست؟

آقای ابراهیمی: اعضای اولیه (۲+۶) همسایه های افغانستان میباشند. دو تای دیگر عبارتند از

روسیه (که تقریباً همسایه گفته میشود هم به خاطر گذشته هایش و هم به خاطر مناسباتش با همسایه های افغانستان) و امریکا به خاطر نفوذ و مسوولیت جهانی آن. مفکوره آنست که: این کشورها در اعادهٔ پروسه صلح افغانستان کمك کرده میتوانند. اکنون آنها میتوانند به گرد هم آمدن و کارکردن در راه صلح تشویق گردند. امیدوارم روزی هه آنها با یك صدا به سود صلح حرف بزنند. اینست هدف مذاکراتی که اعضای این گروپ در نیویارك انجام میدهند، اما در لحظه حاضر آنها به این مرحله خوشایند نرسیده اند. چند اختلاف هنوز برجاست. راه دیگری برای گردآوردن آنها به امید اینکه بتوانند با یك صدا حرف بزنند وجود ندارد.

موضوع ثابت است: تشویق دسته بندیهای سیاسی افغانستان برای به میان آوردن صلح و وضاحت بیشتر این نکته که دیگر آنها هیچ تلاش جنگی را پشتیبانی نخواهند کرد.

آیینه: به فکر شما، آیا برنامه های بشر خواهانه ملل متحد جوابگوی نیازمندیهای فوری افغانستان میباشد؟

آقای ابراهیمی: نخیر. صرفنظر ازینکه چقدر کار انجام میشود، برای افغانستان تهیدست که جنگ آنرا از هم پاشانده است، هنوز، کفایت نمیکند. از جانبی منابع ملل متحد در سطح جهانی به سوی کاستی میرود، نه به سوی افزودی.

موسسات امدادگر هم دیگر میل چندانی در مورد کمك به افغانستان ندارند. آنچه ملل متحد انجام میدهد خیلی مفید است. هنگامی که دربارهٔ برنامه جهانی غذا (WFP) فکر میکنم و در میابیم که به صدها هزار تن غذا تهیه میشود، یا سازمان صحی جهان که دوا و داکتر را به مناطق نیازمند میفرستد، میبینیم که کارها ی زیادی انجام میدهیم، اما به گمان من هیچ کسی از ملل متحد نخواهد گفت که همین قدر کفایت میکند.

آیینه: مردم افغانستان را چگونه می بینید؟

آقای ابراهیمی: افغانها مردمان مغرور، باوقار و وطندوست استند و نشان داده اند که با وجود تعلقات نژادی و

ملیتی گوناگون همه افغان اند.

آیینه: به نظر شما، بزرگترین مانعه در راه بهبود اوضاع مخصوصاً وضعیت زنان چیست؟

آقای ابراهیمی: این یك دشواری تاریخی است که از سالها به اینطرف در افغانستان بوده و شاید زمان دراز دیگری نیز چنین باشد. به نظر من جهان بیرون باید به مردم افغانستان یعنی به همه افغانها بگویند که جهان در حالت دگرگونی است و اگر افغانستان میخواهد عضو خانواده سازمان ملل باشد، باید پیش برود.

آیینه: مردم افغانستان از دو دهه به اینسو در انتظار صلح به سر میبرند. آیا شما به استقرار صلح درین کشور خوشبین استید؟

آقای ابراهیمی: فکر نمیکنم خوشبینی یا بدبینی نیز قسمتی از الفاظ ما باشد. ما به وظیفه خود ادامه خواهیم داد؛ هر قدر زمانی را که خواسته باشد بگیرد، بالاخره یك روز آنٌ تلاش نتیجه خواهد داد.

هرچند برخی از مردم بسیار زیاد امیدوار اند، در حالیکه شمار دیگری به ما میگویند که شما وقت تان را بیهوده تلف میکنید. ما نه با گروه اول استیم که فکر کنیم کار ما پایان یافته است و تمام دشواریها حل شده است، و نه با گروه دیگر که بگوییم بار و بسترهٔ خود را بر چینیم و اینهمه را فراموش کنیم. اگر کارها سرو صورت بگیرد "الحمدلله" به دربار خداوند، و اگر خدانخواسته کار نتیجه ندهد، دوباره آغاز خواهیم کرد.

آیینه: منحیث نمایندهٔ خاص سازمان ملل بزرگترین دستاورد مهم شما چیست؟

آقای ابراهیمی: ده سال میشود که در شرایط مشابه در چندین منطقه کار کرده ام، در بعضی جاها بیشتر پیروزمند بوده ام و در برخی جاها کمتر.

برای من انتخابات در افریقای جنوبی یکی از لحظات مهم تاریخ سده بیست بود. در لبنان نیز بسیار موفق بودم. من در زمانی آنجا اقامت داشتم که جنگ پس از هفده سال پایان یافت. پیشتر از من مردمان بسیاری (شاید باتدبیرتر از من) آنجا بودند، اما اتفاقاً من در چنان موقع مناسبی آنجا بودم که جنگ پایان یافت.

آیینه: و درباره افغانستان؟

آقای ابراهیمی: کاری که ما در افغانستان انجام میدهیم میتواند به یازده ماه بیهودگی منجر شود ـ اما اگر خوشبخت باشیم، در ماه دوازدهم چیزی را به دست خواهیم آورد. ما در افغانستان به هیچ هدفی که باید نایل آییم، نرسیده ایم.

اما امیدی به نظر میرسد. دعا میکنیم که کاری صورت گیرد.

زموږ د کلي او کليوالو په هکله يو ځغلنده نظر

امير جان "وحيد" احمدزی د کابل پوهنتون د ژورناليزم د پوهنځی محصل

د کابل د لرغوني تاريخي ښار څخه په ۵۰ کيلو متری فاصله کې دلمر خواته دکابل اوجلال آباد تر منځ د غزېدلی سړک په سر د سروبی ولسوالي واقع ده ، چې دغه ولسوالی د حاصل خېزو ځمکو ،ښوونې اوروزنې او دبرېښنا دفا بريکې د درلودلو له امله د ډېر اهميت او يادونې وړ ده.

د سروبي په ولسوالی کې د کابل او پنجشير سيندونه يو بل ته د مينې غېږ خلاصوی.تولې شاوخوا پرتې سيمې د همدغې ولسوالي د چارواکوله لوری اداره کېږي. که لږ څه ددغې ولسوالي جنوب لويديځ خوا د هغو هسکو او لوړو غرونو د څوکو په لور سترگې واړول شی نو دهمدغه غرونو په منځ کی را گېر د ودغېړيو د کلی په نامه سيمه آباده ده .

دغه سيمه له درې غاړو (شمال، لويديځ او جنوب) څخه د غرونو په مېنځ کی را گېر ده.کرهنيزه ځمکه شنه باغونه او دېخو او درنو اوبو چينی لري؛ د غرونو د شتوالي له امله ښکلې او ښايسته طبيعی منظرې لری : د احمدزيو د کورنۍ دوه ښلابيل قومونه ولی خېل او عيسی خېل په کښې استوگن دی . او سيدونکی يې د کرهنې او مالداری په کارونو لگيا دی او له همدغی لارې څخه د خپل ژوند ورځنی چارې پر مخ بيايی او د هيوا د نورو وگړيو په شان ځانته دودونه لری . د شاوخوا پرتو کليو او سيمو سره ښې او مثبت اړيکې لري. په هغه وخت کې د ورغېړی دکلی داوسيدونکو د کورنيو شمېره د (۴۰-۵۰) پورې رسېده .

زموږ کليوالو په پخوانيو حکومتونو کې کومه رسمي وظيفه نلرله ولې د شاهي رژيم په وخت کې يې د سروبي څخه کابل ته د برېښنا د غزېدلو مزېو (لينونو) ساتنه ددوی په غاړه وه چې د خپل مخور او سپين ږيري مشر غلام حسن خان کړوخيل تر مشرۍ لاندې يې دغه دنده پر مخ بېوله .د حکومتونو دنه پاملرنې له امله د ورغېړوپه کلی کې ښوونځی نه و . ولې بيا هم د غوځوانانو د جومات د امام څخه يو اندازه ديني زده کړې وکړې.

د هيواد درژيم په اوښتون او د ثور د کړغېړن انقلاب په منځ ته راتلو سره دورځې او شپې تېرول گران شول . دهيواد پر ښلو او ناونوکې دوينو رودونه روان شول . همداو چې زموږ کليوال د هيواد پرېښودلوته اړ شول او د پاکستان په لور يې مخه کړه . د پاکستان په بيلا بېلو سيمو (تل) ، هنگو او ضوابی کيمپ کې مېشت شول . د زيات عمر ځوانانو د جهاد لور ته مخه کړه او کوچنيان يې د ښوونې اوروزنې په چارو وگمارل.

دروسانو د وتلو سره سم زموږ هغه کليوال چې تل هنگو په سيمو کې مېشت وو ، بې د ملگرو ملتو او نورو خيريه موسسو له مرستو څخه په خپلو مالي لگښتونو په ډېرې بې صبرۍ سره هيواد ته راستانه شول . او دلته په هيواد کې د يو لړ ستونزو سره لاس او گريوان شول. لکه دورانيونړيدل،د ځمکو شړ پاتې کېدل او هغه لويه ستونزه چې نه جبرانيدونکې وه هغه د ښوونې او روزنې نشتوالي وه او له همدغې امله زموږ هغه ډله ځوانان چې خپلې لومړنۍ او منځنۍ زده کړې يې د هجرت په خاوره کې تر يو بريده رسولې وې يو ځل بيا دښوونځيو د نشتوالی له امله بې تعليمه پاتې شول .زموږ بله ډله ځوانان چې لادهيواد څخه د باندې ژوند کوی د يو لړ مالي او نورو هغو ستونزو له امله چې د تنظيمو نو تر منځ واقع شوی بې هيلې او له تعليم څخه بې برخې کړل.

ولې د يادونې وړ ده چې اوس هم زموږ د کلي باهمته ځوانان په لوړو زده کړو لگيادی چې شمېره يې او د گوتو په شمير ده .

لکه څنگه چې د ا يو منل شوی

حقیقت دی چې د هیواد د بیا ودانولو او د ټولو بدبختیو له منځه وړلو یواځنی لار "ښوونه او روزنه " ده. په دې ځای کې د خپلې موضوع د روښانتیا لپاره نه د محترم "یون" د علمي لیکنې د یو برخې یادونه مناسب بولم.

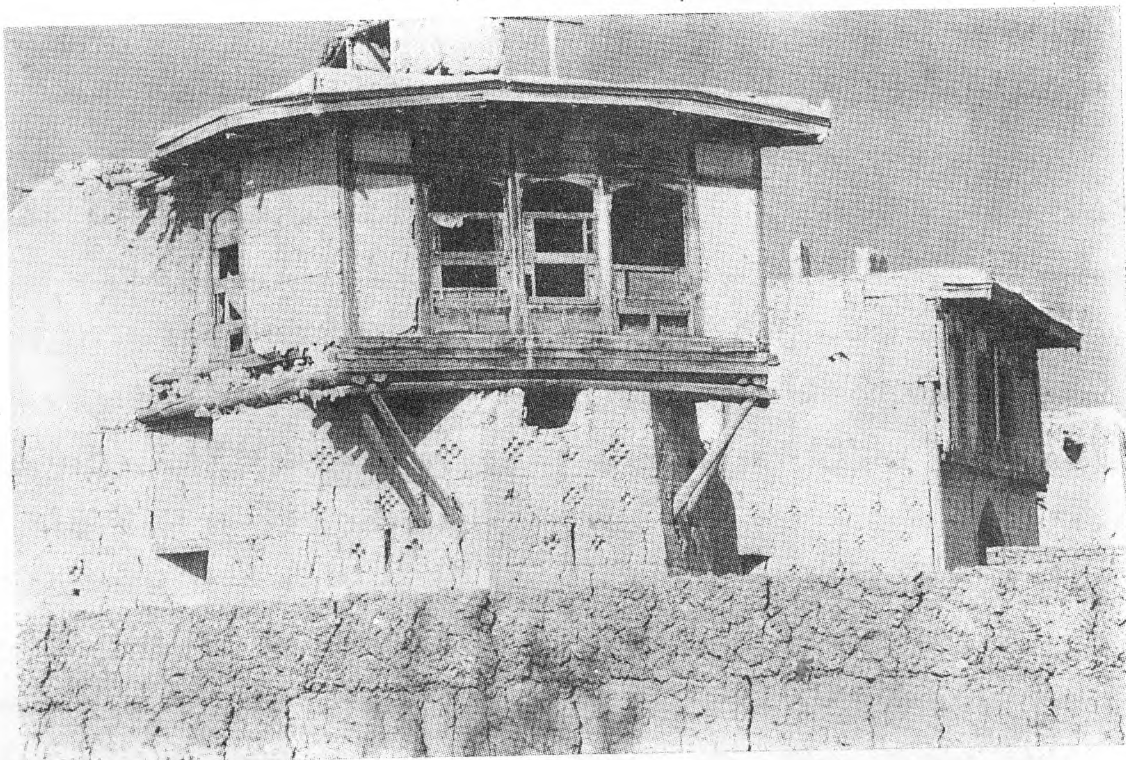
یون صاحب لیکي :کله چې ددوهمې نړیوالې جګړې په وروستیو وختونوکې د امریکا متحده ایالتونو پر جاپان اتومي بمونه وغورزول او د جګړې برخلیک یې چورلټ بدل کړ، جاپان تسلیمی اود تاوان ورکړې ته مجبور شو . نو په دې وخت کې جاپان او د هغه ولس له سختو ستونزو سره مخامخ و. ویل کیږي چې د هغه هیواد واکمنو یوه جرګه راوغوښته چې څه باید وشي ؟ تر څو زمونږ ټولنه له دې کړکېچ څخه راووځي. هم پرمختګ وکړو او هم د جګړې تاوان ورکړو او هم د سوکاله ژوند څښتنان شو . چاویل جاپان باید صنعتي شي . چاویل باید زراعتي شي او چاویل باید دواړه شي البته هر چا خپل د لایل وویل . خو یو تن وویل چې نه باید صنعتي شي او نه زراعتي، بلکه جاپان باید "انساني" شي. د هغه انساني نوموني ته ټول حیران شول چې "انساني" یاني څه ؟ هغه وویل چې انساني په دې معنی چې ټول جاپان کې باید هیڅوک هم نالوستي پاتې نه شي . تر هر څه لومړی باید موږ ښوونې او روزنې ته ژوره پاملرنه وکړو . هغه وویل کله چې ټولنه لوستواله شي نو هغه په خپله فکر کوي چې څه باید وکړي، جاپان همدا خبره عملي کړه. د اتیا یمو عیسوي کلونو په لسیزه کې جاپان هر کال شپېته میلیارده ډالر یوازې دروزنې او تکنالوژۍ د نورو پرمختګو نو لپاره لګولې او امریکاپانو هر کال سل میلیارده ډالر په دغو چارو کې مصرفولې چې امریکا په نړۍ کې لومړی او جاپان دویم مقام درلود .

نو ددې لپاره چې مونږ خپله ټولنه له دغو مالي، ذهني ، سیاسي او نورو ستونزو څخه په امن کړو نو واکمن باید د ټولنې د "انساني" کولو هڅې پیل کړي اودغه کار یواځې د همدغو چاراوکو له خوا کېدی شي. خبرې نه اوږدوم او بېرته خپلې اصلي موضوع ته راځم . هغه دا چې زمونږ د کلي پښتې او ستونزې دی چې د همدغو ستونزو له امله زمونږ ګڼ شمېر کلیوال اوس هم په جلا وطنې کې ژوند کوي . او د هیواد او کلي راتلو ته چندان لېواله نه دی چې اصلي علت یې د همدغو ذکرشویو ستونزو موجودیت دی .

له همدې امله زه دوغږي د کلي د یو مسوول او عارض په صفت د ملګرو ملتونو ، نړیوالې بشري ټولنې او په سلګونو داسې نورو خیریه موسسو او د اسلامي امارت واکمنو څخه په درنښت سره هیله کوم چې زمونږ د کلي ستونزې په پام کې ونیسي او په دغه ځای کې د روغتون او ښوونځي په آبادولو کې مرسته وکړي چې ددغه روغتون او ښوونځي د شته والي څخه به نه یواځې زمونږ کلي بلکې د نژدې پر تو سیمو ټول او سیدونکي ګټه واخلي ټولنه به لوستواله شي او په راتلونکي کې به د خپل ګران هیواد افغانستان په بیاودانولو کې د زړه له کومې ونډه واخلي. ټولې بدبختي به محوه شي یوه د دوروړګلوی اومینې فضاء به رامنځته شي. له همدغې امله زه اړ شوم چې د پیغام د مجلې له لارې خپله نه بلکې د ټولو کلیوالو او هیواد والو دغه غوښتنه د ټولو ارګانو غوږونو ته ورسوم . لکه شاعر چې وایي:

تاته یې چې ونکړم نو څه وکړم؟
چاته مې دسوی زړه کیسه وکړم؟

نورې خپلې خبرې همدلته پای ته رسوم .

گزارشگر : برشنا نظری

گامی به سوی روشنایی

«الله یك است»، «بابا قرآن میخواند.»... این صدای دهها کودکی است که از صنوف درسی مکتبی به گوش میرسد که به کمك مالی موسسه بریتانوی اطفال در معرض خطر (Children in Crisis) در غرب شهر کابل فعال گردیده است.

به گفته مسوولین موسسه این مکتب یکسال پیش افتتاح شده و هدف آن آموزش کودکانی است که مکاتب شان در اثر جنگها ویران گردیده و امکانات فراگیری تعلیم و تربیه در نواحی مسکونی آنان کاملاً از بین رفته است.

در این مکتب که دارای میدان نسبتاً بزرگ مجهز با وسایل سپورتی بوده و دربرگیرنده دوازده صنف میباشد پنجصد کودك از جانب استادان با تجربه آموزش می بینند.

محمد اسماعیل آژیر آمر کتب متذکره به پاسخ سوالی گفت: «مدتی میشد که مکتب بنا به مشکلاتی از جمله عدم فعالیت موسسهء تمویل کننده (CIC) در داخل افغانستان، مسدود مانده بود و فعالیت مجدد آن به تاریخ دوم حمل سال ۱۳۷۸ شروع شد.»

وی افزود: «شاگردان مکتب دروس خود را مطابق به نصاب تعلیمی وزارت معارف افغانستان، در صنوف اول تا سوم در دو بخش قبل از ظهر و بعد از ظهر تعقیب میکنند. برعلاوه چون ساحه غرب کابل به اثر حوادث ناگوار جنگ شدیداً آسیب دیده و از نگاه حفظ-الصحه محیطی و خطر موجودیت مواد منفجر ناشده، هنوز هم مشکلاتی دارد، لذا به خاطر آشنا ساختن شاگردان با انواع مختلف ماین ها از طریق تصاویر و چگونگی برخورد با مواد منفجر ناشده و نمایش و نصب چارتهای صحی در دیوارهای صنوف جهت آشنا ساختن آنان با حفظ الصحه محیطی از جانب استادان و گاهگاهی نیز توسط متخصصین بخشهای متذکره معلومات ارائه میگردد.

از آقای آژیر پرسیده شد که شرایط شمولیت در این مکتب چیست، او پاسخ داد: «نظر به تصمیم موسسه (CIC) کودکانی که شامل مکتب نبوده و در ساحات جنگ زده ازتعلیم وتربیه محروم مانده بودند، شامل این مکتب شده اند.»
به گفته او تشخیص چنین کودکان به اساس سروی صورت میگیرد.

آقای آژیر گفت: «برعلاوه نان چاشت که به اساس تقسیم اوقات منظم غذایی در داخل مکتب تهیه میگردد، فراهم آوری کتاب، کتابچه، قلم و سایر مواد درسی به دوش اداره کتب است. در نظر گرفته شده تا برای آن عده از شاگردانی که توانائی تهیه لباس را ندارند، لباس نیز توزیع گردد.»

پروفیسور عبدالشکور حمیدی مسوول بخش تعلیمی موسسه" اطفال در معرض خطر"، گفت: «در نظر است یازده مکتب دیگر نیز در نقاط مختلف شهر کابل ایجاد گردد.» وی یگانه علت نبودن صنوف بالاتر از صنف سوم در این مکتب را ناشی از نداشتن امکانات خواند و نسبت به آینده در این مورد خوشبین بود.

در کنار پروگرامهای درسی، کلینیك صحی نیز در داخل مکتب فعال گردیده که مسوول و مراقب وضع صحی کودکان است و روزانه با تهیه و به دسترس گذاشتن ادویه لازم به تداوی و معاینه آنها میپردازد.

داکتر عبدالملوك خلیلی مسوول این کلینیك گفت: «چون شاگردان این مکتب ساکنین مناطقی استند که در گذشته صحنهء جنگهای شدید بود، آنها خاطرات تلخ آن دوران را با خود داشته و شماری از آنان مشکلات عمیق روانی دارند. در نظر داریم به کمك متخصصین امور روانی، و از طریق آموزش استادان این مکتب در رفع مشکلات روانی شاگردان سهم بگیریم.

او افزود: «کلینیك مکتب هفته یك روز کودکان خارج مکتب را که در ساحات نزدیك زندگی میکنند و به مراکز صحی دسترسی ندارند، نیز برای معاینه و تداوی میپذیرد. کلینیك وظیفه دارد تا کودکانی را که تداوی شان در اینجا ممکن نباشد به شفاخانه ها انتقال بدهد.»

خاموشه چغه

درنو د پیغام د ښکلي مجلې چلوونکو !

اسلام علیکم ورحمة الله و بر کاته ! وروسته له سلامه هیله ده تل بریالي و اوسي . ورونو ! تاسوته به مالومه نه وي د لته په کندهار کښې د ځینو میشته ځوانو شاعرانو او لیکوالونو له خوا یوه غیر نظامي ټولنه د (خاموشه چغه) په نوم دیوه کال راهیسې په فعالیت پیل کړې چې د ۱۳۷۸ په لومړۍ نیټه یې کلیزه و لمانځل شوه. په دې کښې ګڼ شمیر شاعرانو ګډون کړی وو. البته دا مشاعرې مونږ خپل د ملګرې په جونګړه کښې جوړوو، د اطلاعات او کلتور سره کوم تړون نلرې. ددې لپاره چې نور هم دا ټولنې سره څه نا څه آشناشي یو دوه شعرونه چې د کلیزې په مشاعره کې ولوستل شول تا سوته یې لیږو. هیله ده چې چاپ یې کړې.

خاموشي چیغې

د خاموشه چیغې زوردې ترې جوړیږي لویه کړیکه
د آدم در باب ترنګ دې ددرخود میني څړیکه
پام پر ځان کوه آسمانه د غرور ټینګه مریده!
دغه پیر به دې ګمراه شي، هم ترې ور که لاره لیکه
چې رڼه ژمې دې شو کور کړه اې زمونږ بیباکه عشقه
اوس نو چارد پښتانه کړه هر کلي د پسرلي که
رسوی د پښتو ناوي، د فرهنګ تر پلازه پوري
دغه ژمنه د زلمیوده په ګډه اوشریکه
لړته غشي په لاس ور کړي چې د شپې ښکار پسې ووزي
وخته پریږده چې شي قتل دا بلا توره تاریکه
خدایه (ج)! ته یې مرستندوی شې له لوټماري یې وژغوري
دادستورو کاروان اوړی پردرنه لاره باریکه
ای زلمیه، میړنیه! دلیکښي یاري کړه ټینګه!
بې فرهنګو سره غوځ کړه خپل تړاو خپله اړیکه
د پردۍ کونډۍ ولورته نشي غل محمد یاره!
پښتنې ښکلې نجلۍ ته تل سلام د مینې لیکه

عبدالاحمد محمد یار
د ټولنې مشر

خاموشي چیغې

د پیغلتوب غوټیو یووړې پرده پوشي چیغې
ځکه ئې ووتې له یاده فراموشي چیغې
راز خود لړ د څوکو زده کړې بربنډې ښکلاوې
پې پټې نشوې هغه زمونږ هغه بې هوشي چیغې
دغه وړې سترګې یې اوس د نشو جام ډکوي
خدایزده ځواني به ئې څه و نکړې مې نوشي چیغې
د سترې ژوند د یوې ورځې د خوښې په هیله
ساقي پرې و کړې د پیالو پر خُم فروشي چیغې
ماد وصیت کچکول کې راوړه دا آرزو یارانو!
ډالۍ -ډالۍ کړې پیززوئینی هم آغوشي چیغې
احمد فاني خو به «خاموشي چغې» کړې قبولي
خود غزل ئې عادت نه کیږې خاموشي چیغې

احمد (فاني)

اعتذار

دیادونې وړ دې چې د ګران شاعر ، صالح محمد صالح
تر « دا خاموشه چغه ده » تر عنوان لاندې یو ښکلی شعر
په دې مخ کې د چاپ څخه پاتې شو.
لطفاً دا شعر په راتلونکې مخ کې وګورې.

دا خاموشه چغه ده

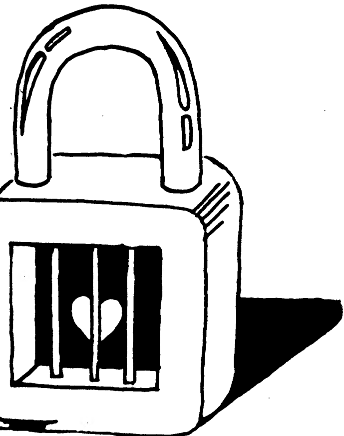
چغه د مظلوم ده
د غرور څوکې به ټيټې کړي
دګ کښې د سکروټو
اهاړې دوزخ به کړي فردوس
ریږدي له هیبت نه یې ماڼۍ دابلیسي ظالم
سترګه ددنیا کښې به د فخر سپوږمۍ رونه کړي
دلته خو فریاد کوي په چوپو خولو رنځور زړونه
دغه آزانګې به رسوو د عرش تر هسکه مورن
سترګې مو د زړونو ړانده مه بولی!
وینو!
وینو چې بیږي د ظلم چلی د لیو په سینه
خیر که پر زخمونو مو د مالګې غرونه د ننګ شوله
«دا خاموشه چغه ده!!!»
دا ده زلزله د آه!
دا ده خلیلي مینه
خونبه ده داورې په چم....

صالح محمد «صالح»
کندهار ۱۳۷۸،۱،۱

وقوف

زتبهکاری توفان خزان آگاهم
زغم مادری در سوگ جوان آگاهم
دیده ام اشك سرمژهٔ طفلان یتیم
و زفغان سحر بی پدران آگاهم
دیده ام بخت نگون گشتهٔ ازواج، بلی
ز سیه روز و شب بیوه زنان آگاهم
اشك خونین سر قبر جوانان شهید
دیده ام وزغم و داغ پسران آگاهم
پادشاها به سیه روزی در ویش مخند
که من از تیره شب خون دلان آگاهم
ای بسا خونی که بی چون و چرا افشان شد
وزجهان خوارگی تیر و کمان آگاهم
بیپناها به در قصر ستمکار منال
که ز بیرحمی این سنگدلان آگاهم
حاسدا شعر فناء نیست ز احساس تهی
من ز درماندگی هموطنان آگاهم

فرید فقیری فناء فراهی

به خـواب بینم چراغان وطـن را
به خـواب بینم خیابان وطـن را
هـوس دارم به بیداری ببینم
تبسم در لبـان هـمـوطـن را

* * *

برو ایدل دریـن دنـیا وفـا نیست
ره راحت دریـن هـجرتسرا نیست
درین شـهر هرچـه اکبر دیـده واکرد
بـه قـلب ودیـده و دلها صفا نیست

* * *

روزگـاری شـد کـه در هـجـرتسرا
گریـه آلـودم چـوبـاران در هـوا
صـورت هـجرت بـه قلبم نقش بست
نـقشها بستم بـه فـانوس هـوا

* * *

بـه هـمسایه شـدم نـار گـرانـی
به هـمپایـه شـدم بـار گـرانـی
خداونـدا تـوان و قـدرتـم بـخش
رسـم مـن بـر لـب آب روانـی

* * *

کـبوتـر وار مـیگویـم بـرایـت
زمن دوری گـزین با چوچه هـایت
دَرِ روزی بـود در هـر کـجا بـاز
بِـزی در لانـهء خـود یـا سرایت

* * *

کبوتـر گشتم و رانـدم ز خـود دور
صبور خـانـه ام را هـم ز خـود دور
بیاسایـد بـهر نـقطه در آفـاق
بهر خـطه کـه بـاشد دانـه منظور

* * *

به جـان نیـمه مـاندم مـن بـه لانه
همه گشتند بـهر جـاتیت ودانـه
روان گـشتند هـمه در مـلك مـردم
که مـالك کـرده منظـور، آب و دانـه

* * *

پروا، نه بـه پروانه کنم، حیف که سوزم
این شیوهء معشوق نشد:حیف که سوزم
من خود بکشم رنـج کـه پروانه بسوزم
میلرزم و می میرم و شد حیف که سوزم

(از سروده های استاد اکبر)

دکوکنار فریاد

په ځمکه ئی وغورځولم
د خاورو لاندی ئی کړم
په او بو کی ئی ډوب کړم
خو ماورته په ورین تندی شنی پاڼی او سره گلونه جوړ کړل
او بیا می ورته له خپل گریوانه سپین مخ راوو یست
خو دا ځل بیا هغه پر مخ شکاری کړم
ځما له مخ نه ئی توری وینی و بهولی
ما ویل چه ځما په وینو به ډیر له مرگه وژغوری
خو افسوس!
ځما وینو ډیر ځوانان د مرگ کندی ته وغورځول
ډیرئی یتیمان کړل
لو یه خدایه کاش چه نه وای پیدا!

عبدالمقیم «توانا»

آزادی

غرځان اوسی په آزادو لوړو غرو کی
کبان ژوند کړي تل مدام لاندي اوبو کی
هر یو ژوی خپله سیمه کي هوسا وي
بلبل خوښ وی د گلونو په باغو کی
تول ساوال خو په آزاد ژوندون کي خوښ وي
توتیان کله وی خوشحاله په پنجرو کی
د بورا مینه د گلو په ښکلا ده
تور کارغه ته ژوند ښه ښکاري په میرو کی
ننگیالی د زمانی شه
غلامی ده خدای غندلي کتابو کی

اسدالله «موج»

آشنائی با

مرکز انکشاف مرغداری کابل

پوهندوی هدایت الله وفا

اصل بشر دوستی و ارزشدهی به انسان و انسانیت افکار عامه را واداشته است که کشور های رو به انکشاف و جنگ زده از جهات مختلف کمك گردند. همکاریهای اقتصادی - اجتماعی ارگانهای مختلف مؤسسهء ملل متحد، منجمله پروژهء صحت و تولیدات حیوانی موسسهء خوراکه و زراعت جهان (FAO) در افغانستان این خواست انسانی را به اثبات میرساند.

بخش تولید و پرورش مرغ از جملهء فعالیت های مهم، پرثمر، و زودرس اقتصادی است. مرکز انکشاف مرغداری کابل که به تاریخ دهم می سال ۱۹۹۸ تأسیس و در ادارات ذیربط ثبت و راجستر گردیده است، در همین راستا فعالیت میکند.

عرضه نمودن تخم، گوشت مرغ، چوچه مرغ و در نهایت تهیهء مواد خوراکه پرندگان در محراق توجهء این مجموعه بوده و دست یافتن به سایر بخشهای مالداری نیز مدنظر میباشد.

مرکز انکشاف مرغداری کابل طی پلانهای خویش در نظر دارد تا بهترین نسلهای مرغ را از داخل و خارج کشور تهیه کرده و زمینهء پرورش آنها را مساعد سازد.

این مرکز تبلیغات گسترده یی را در راه تأسیس و اعمار فارمهای جدید، تشویق و ترغیب فارمداران کوچك و آنهائیکه می خواهند درین بخش تشبث نمایند، به راه انداخته است. در حلقهء تشکل این مرکز ۹۵ نفر فارمدار دست اتحاد بهم داده اند.

مرکز انکشاف مرغداری کابل با داشتن بیش از ......۲ قطعه مرغ ستاك مادری نوع گولدن، مکس و رنگین در نظر دارد که با استفاده از ..۲ پایه ماشین چوچه کشی در جریان سال ۱۹۹۹ به تعداد بیش از .....۲۲-.....۲۵ قطعه چوچه مرغ و یکمقدار کافی گوشت و تخم مرغ را به هموطنان عرضه بدارد.

آوردن خود سرانهء مرغ از خارج کشور توسط افراد و مراجع غیر مسؤل از جملهء پرابلمهای حاد مرغداری در کشور میباشد. امراض گوناگون که قبلاً در وطن عزیز ما عمومیت نداشت، به داخل کشور سرایت نموده و می نماید. برای رفع این نقیصه و جلوگیری از شیوع بیشتر امراض، این مؤسسه به همکاری وزارت زراعت و مالداری در قسمت قرانطین بسیار زیاد تلاش خواهد نمود.

در گذشته ها به نسبت مشکلات بازاریابی و نداشتن محل مناسب برای عرضه و فروش تولیدات، فارمداران مجبور بودند تا محصولات شانرا به قیمت ناچیزی به اختیار جلابان بگذارند. جلابان خود این محصولات را به قیمت گزافی بالای همشهریان بفروش میرسانیدند. به منظور کمك به فارمداران، فعلاً در نقاط مزدحم شهر یعنی در خیرخانه، تایمنی و ناحیهء دوم شهرکابل غرفه های فروش تولیدات مرغداری در نظر گرفته شده است.

برای فراهم آوری تسهیلات بیشتر به آنانی که افتخار عضویت این مرکز را حاصل نموده اند، مقدار زیاد مواد خوراکهء مرغها از داخل و خارج کشور تدارك دیده شده است که طبق طرز-العمل مطروحه به قیمت مناسبی عرضه خواهد گردید.

ادارهء انکشاف مرغداری کابل دواهای مطمئن و باکیفیت عالی را به قیمت مناسب و ارزانتر از بازار بدسترس فارمداران قرار داده و هر گونه فرمایشات اشخاص انفرادی و مؤسسات داخلی و خارجی را با جبین گشاده میپذیرد.

قابل یاد آوریست که بخش صحت و تولیدات حیوانی ادارهء خوراك و زراعت جهانی (FAO) باهمکاریهای مالی و تخنیکی خویش در قسمت ایجاد و توانمندی این مرکز از هیچ نوع مساعدت دریغ نورزیده، که البته مساعی ادارهء مذکور قابل تمجید می باشد.

لنډه کیسه

سوالگره

محمد داود «یتیم یار»

رشتیا خبره ده چې بخت خندلی او ښایست ژړلی. نن بیا دا خوارکۍ د خیرات او سوال کولو په نیت له کوره وو ته په سپین اوګلرخ مخ یې زړه او پیوندي چادري داسې خوره وره وه لکه د لمر او یا سپوږمۍ مخ چې تورو وریځو پټه کړې وي.

دوخت په څپېړو وهل شوې دا ناز نینه به د هر چا مخې ته داسې دریده لکه چې ورڅخه څوک قرضداره وي، او بیا به یې په معصومانه انداز ویل «بیا در جان کمکی خیر بتې!». داله افسوسه ډکه خبرو به چې کله ما اوریده په ما به داسې تامیده لکه په چا چې یو لوی مصیبت را نازل شي. ددې خبرې په اوریدو سره به زما زړه ډیر نا قراره شوه او د برق د کرینټ په شان به زماوجود کې دردونو غزونې وکړې.

اوله ځانه سره به مې ویل: لویه خدایه! پدې فقیر او غریب وطن مو داځه د مصیبت وریځې خورې دي چې زمونږ د وطن ښځینه بالاخره خیرغوښتلو ته مجبور شول. اخر مونږ د کوم عذاب وړ یوچې د پای ټکې نلرې. خلک د ساینس او تمدن له برکته سپوږمۍ ته وختل، د خوشحالي ژوند لرې. په مونږ کې فقر او بدبختي دومره زور ده چې زمونږ خویندې او میندې هغه چې زمونږ له چپې پوښتې پیدا شوې دیوې مړې ډوډې پسې لالهانده او سرګردانه ګرځي.

آخر دا ولې؟ په همدې فکرونو کې وم چې یو آشنا مې راغې او په کتوکتو کې یې راته داسې وویل: نن له نورو ورځو ډیر پریشان ښکارې. ماورته د هوویلو سره، سم دلاسه دزړه غوټې وشپړلې.

دوست مې راته وویل: ګرانه ښه خبره دا ده چې مونږ ددې مظلومې او عاجزې داستان پخپلو غوږو وارو. زه دا پیژنم او له ډیرې مودې راهیسې زه هم هیله من یم چې باید ورسره وغږیږم او په حالاتو یې ځان پوه کم.

– دا څنګه کیدای شي

– انشا الله وبه شي.

– څه وخت؟

– سبا که خیر وي.

د وخت ساعت ګرد د سبا په لورې په تیزه تیزه ټکیده او زما د انتظار شیبې هم ورسره لنډیدې. په سبا ورځ هټې کې ناست او د اخبار په ویلو بوخت وم چې بیا مې دا غږ را په غوږ شو « بیا در جان کمکی خیر بتې! »، ددې خبرې په اوریدو سره زه د خپل دوست د سبا د خبرې په فکر کې شوم. همدې سوچ کې وم چې دوست مې راښکاره شو شاید هغه په د داسې شیبو انتظار کاوه ځکه خو په عینې وخت کې راغې.

زما دوست دراتلو سره سم پر سوالګرې آواز وکړ: سلطانې خورې ستړې مشې.

ددې خبرې په اورید و سره داهک حیرانه شوه او دلږ د ځنډ نه ورسته یې ترې پوښتنه وکړه. ورور ه ته څوک یې؟ ما خونه پیژندلې!

دوست مې مسکې غوندې شولو او ویې ویلل: خو د به مانه پیژنې چې پر مخ مې اوس ږیره ده او ډیر وخت هم تیردې. زه معلم شاکریم. تاسې یو وخت د کابل د ... مکتب کې زمونږ سرمعلمه وې. ددې جواب اوریدو سره دا په جرئت کې شوه او ویې ویل: شاکرخان ښه شوچې ځان دې راوپیژاند، زه حیرانه شوم، چې څوک ئې! وروره څنګه یې، ښه یې، په خیریې، ډیر د شکرځای دې چې پس له ډیره مودې دې بیا ګورم! ورو ه کورکې موڅه حال دې؟

شاکر: خیر خیریت دې.

سلطانه: څه کاروبار لرې؟

شاکر: د پلار څخه راته په پاتې شوې

ځمکه کې د دهقاني کار کوم.

ما چې کله د دوی دالنډې د پیژند ګلوی خبرې، واوریدې نو ډیر سخت حیران وم او د حالاتو پدې سخت انقلابي بدلون مې فکر کاوه. کله به پدې فکر کې شوم چې وګوره یو خواته معلم د نن وخت د بزګر په جامه کې اوبلې خواته سرمعلمه د نن وخت د سوالګرې په جامه کې. د سوچونو ددې ګرداب څخه مې بیرته ځان د دوی خبروته متوجه کړ معلم صیب شاکر د حکمت څخه په ډک انداز وویل:

سرمعلمه صیب! دې حالاتو په مونږ څه راوستل؟ اخر تاسې څه فکر کوی؛ چې زمونږ د خوارانو به نور څه په نصیب کې وی.

سلطانه: شاکر خانه وروره زه اوس پدې ډیره شرمیږم چې تاسې ماته اوس هم د سرمعلمه صیب خطاب کوی. زه ستاسې د احترام قدر کوم خوزه اوس سوالګره یم زما چې ته فکرونه او امیدونه و هغه ټول سیند په اوبو کې هغه وخت لاهو کړل؛ کله چې په کابل کې د جنګ اوربل شو د جنګ ددې اور په نتیجه کې زما ژوند او حیات برباد شو، زما څه چې زما غوندې دزرونو خلکو نوروهم دا حال شو.

یو ورځ سهار دکوره د مکتب په لوری وخوځیدم. کله چې مکتب ته ورسیدم نو ګورم چې ټوپکوالو په مکتب کې نظامي قرار ګاه جوړه کړې، او مونږ ته یې وویل تاسې تر امر ثاني رخصت یاست نور مه رائحې.

کله چې بیرته کورته راستنه شوم نو یوی داسې حالت سره مخامخه شومه چې د هیریدو وړنده؛ بلکې دا زما د ژوند د بدبختۍ د پیل ورځ وه. هغه دا چې زما په کور میزائیل لګیدلی و. زما دوه تنکې زامن او یوه وړه لور د شهادت په خواږه خوب په سروینو کې لت پت پراته و. خاوند مې په زخمي حالت کې د زخمونو د دردونو له لاسه سوی سوی زګیروی کول. لنډه دا چې خدای تعالی زه غموته پریښودم او د جنګ د لاسه مې د کابل څخه د جلال آباد په لوری کوچ کشي وکړه.

څه پیسې چې را سره وې هغه مې د خپل خاوند په دوا درملو ولګولې. خاوند مې دومره شو چې د مرګ څخه بچ او اوس راته شل او ګډ په کور کې پروت دی. په کور کې مې چې کوم اسباب درلود هغه مې پدې طمع او هیله خرڅ کړ؛ چې څه که خیروی سبا به حالات ښه شي او زمونږ به خدای تعالی ګذاره سمه کړي. مګر متاسفانه دا هر څه خلاص او حالاتو کې هیڅ بدلون رانغی. اوس راته د مفلسۍ پدې سپیره فضا کې خپل نسونه را په غاړه دي چې هیڅ عذرنه مني. ماشومان مې واړه او خاوند مې کار نشي کولای د خپل عزت او آبرو د ساتلو په خاطر مې دا ښه وګڼله چې زه باید ددې معاشرې د وروبارشم. له دوی څخه باید هره ورځ زه یو څه وغواړم، اوس زه یوه سوالګره یم ماسره اوس د هیڅ څیز فکر نشته ماسره فقد د نن د ډکولو غم دی او بس.

دی دا خبری کولې او زمونږ د دواړو په سترګوکې ګرمې او ښکې روانې وې. دې مونږ په لمدو سترګو له سوو آهو نو سره پریښود و. له مونږ څخه روانه شوه او بیا یې خپل سپین مړوند چې په لاس کې چې وړه غوندې کاسه هم وه. د بل لاروی مخې ته اوږدکړ او ویې ویل «بیادر جان کمکې خیربتی!».

هغه هم له جیب څخه د پنځه سوه افغاني نوټ چې لس انې پاکستاني کلداری ترې جوړیږی د سوالګرې ته په لاس ورکړ.

ماین، فرزند ناخلف جنگ

اسمعیل اعظمی

او مانند روز های دیگر در میان خاك ها به جستجوی اشیایی که بتواند با فروش آن اعاشه خود و فامیلش را که روزگار بیرحم بار دوشش ساخته بود بکند، آهن پنجه مانندی را میان خاك‌روبه ها می انداخت و آنرا سرازیر میکرد تا درمیان خاك روبه ها چیز مورد کارش را پیدا کند. او ناگهان از دیدن چیزی تکان خورد، سپس به فکر فرو رفت و در آئینه ذهنش تصویر های زود گذری از دوران چند سال مکتب گذر کرد.

مکتب، صنفها، معلم صاحب، همصنفانش، تخته سیاه، تباشیر و ... ناگهان صداي انفجار راکتی که دور تر از وی اثابت کرده بود رشتهء افکارش را از هم گسست. با شتاب به سوئی رفت، قلم رنگ ورو رفته یی را یافت، آن را برداشت و تصمیم گرفت که از آنجا دور شود، برود به منطقهء دیگر و بالای خاك روبه دیگر.

آفتاب رو به غروب بود، وی مانده وخسته، مانند روزهای دیگر، با چند دانه نان و کمی بوره به خانه آمد، مستقیماً نزد مادر رفت. پس از سلام، سوداها را به مادرش داد. مادر به مهربانی پرسید. امید جان، به خیالم که امروز زیاد کار کدی که بوره هم آوردی؟

امید مغرورانه و با لبخند گفت: مادر! برابرگی ره گپ اس! یك روز کم، یك روز زیاد، یك روز هیچ! خداوند روزی رسان اس.

امید در حالی که میخواست دستش را به جیبش کند گفت: مادر! می فامی امروز چی یافتیم؟

مادر دستان پسر را با چشم دنبال کرد و شاید با خود می اندیشید که امید چیز قیمت بهایی را نشانش خواهد داد؛ پرسید چی یافتی جان مادر؟

امید قلم رنگ وروفته را به مادر نشان داد. مادر به تماشای قلم لبخند زده گفت: مه فکر کدم کدام طلای سرخ و زرده یافته باشی. ! ای خو قلم اس.

امید آهی کشید و با خود گفت: هان ای قلم اس. ای یك روز چنان قیمت داشت که طلای زرد و سرخ به گردش نمی رسید... امروز از بین خاکها یافتمش.

روز سپری شد شب چادر سیاهش را گسترده بود. هنگام صرف نان شب که خیلی مختصر بود مادر، پسر و دو خواهر گردهم نشسته بودند. خاموشی این فضاء را صدای امید درهم شکست: مادر! ما خو بی درس و تحصیل ماندیم. جنگ همه چیزه از ما گرفت.

مادر با مهربانی زیاد پسر را دلجویی داده گفت: خیر اس امید جان خدا مهربان اس! بازهم شکر کوکه زنده استی، چار اشکلت جور اس!

این جرو بحث را صداي خواهر خاتمه داد: خو دگه خدا مهربان اس. دنیا به امید خورده شد. حالی خوکنین... اما رو به روی ارسی خو نکنین که چره نیایه.

خواب اندك اندك به چشمان امید راه یافت. او به دنیای خواب رفت و خود را در صنف یافت. استاد پهلوی تخته ایستاده شعری را تشریح میکند (رسید مژده که ایام غم نخواهد ماند - چنان نماند و چنین نیز هم نخواهد ماند). ناگهان هیولایی می آید استاد را می بلعد. همصنفانش را می بلعد و به او نزدیك میشود. هیولا منفجر میشود؛ صدای انفجار او را از خواب بیدار میسازد. می بیند راکتی به کوچه اثابت کرده است. دیگر خواب از چشمانش فرار میکند و تا صبح نمیخوابد. فردا بازهم مانند روز پیشتر برای کمائی لقمه نانی بیرون میشود بازهم همان بوی و همان خاك روبه ها. پیشتر میرود و بالای تل خاکی می ایستد. میخواهد خاك روبه ها را سرا زیر کند، زیر پایش انفجاری رخ میدهد و به دور می افگندش. آری ماین کارش را میکند. وقتی مردم میخواهند جسدش از زمین بلند کنند، در دستش قلم کهنه یی را میبابند. او حتی در هنگام مرگ این سرمایه را از دست نداده بود.

توبر کلوز: مصیبت جهانی

فرستنده: صاحبجان کتوازی

روز ۲۴ ماه مارچ در سراسر جهان بحیث روز جهانی توبرکلوز تجلیل میگردد. شعار سال ۱۹۹۹ روز توبر کلوز این است: (داتس - هرجا داتس) (تداوی نظارت مستقیم). این روز باتدویر اجتماعات در سراسر جهان تجلیل میگردد. وزارت صحت عامه و سازمان صحی جهان در افغانستان نیز این روز را تجلیل کردند.

توبرکلوز چیست؟

توبر کلوز یکی از بیماری های است که از گذشته ها کشندهء انسانها بوده است. توبر کلوز از مریضی های مرگبار بشمار رفته که در اثر عفونت بابکتریای موسوم به مکلوبکتریوم توبر کلوسیس بمیان می آید. بکتریا در ششهای انسان سوراخ هایی را ایجاد میکند که این عارضه بنام توبرکلوز شش یاد میشود. توبر کلوز میتواند گرده ها، ستون فقرات، مفصلها و سایر بخشهای بدن انسان را متاثر سازد. این آفت از یك شخص به شخص دیگر سرایت مینماید. زمانیکه مصابین توبرکلوز سرفه مینمایند، عطسه ویا گپ میزنند، باسیل توبرکلوز که در شش موجود میباشد به هوا انتقال میکند و حتی پس از چندین ساعت میتواند دیگران را مصاب سازد.

علایم توبر کلوز سرفه، از دست دادن وزن، درد سینه، و عرق شبانه میباشد. سرفه ممکن هفته ها دوام کند و مریض بلغم آلوده با خون داشته باشد. اگر یکي ازین علایم را در کسي مشاهده کردید به دوکتور مراجعه نمایید. توبرکلوز باوجود کشنده بودن قابل درمان میباشد.

غرض تایید مریضی توبرکلوز، بلغم مریض باید حداقل سه مرتبه توسط مایکروسکوب معاینه گردد. اگر حاوی باسیل توبرکلوز باشد، در آن صورت شخص مصاب به توبرکلوز است. طریقه دیگر رادیوگرافی ششها است تا معلوم شود که آیا سوراخهای کوچك حاوی مایع، و یا سایه میباشد یاخیر. اینها نشان دهنده توبرکلوز شناخته شده است.

امروز توبرکلوز در جهان نسبت به هر بیماری دیگر شمار زیاد مردم را به کام مرگ میسپارد. توبرکلوز روزانه ۸۰۰۰ و سالانه در حدود ۳ میلیون انسان را از بین میبرد. در حقیقت توبرکلوز بزرگترین کشنده جوانان خصوصا زنان جوان در جهان میباشد. ثلث نفوس جهان توسط توبرکلوز متاثر گردیده و شخص مصاب به مریضی توبرکلوز سالانه ۱۰-۱۵ نفر را مصاب مینماید. توبرکلوز مسول کشتن ۳۳٪ مریضان مصاب به مریضی ایدز میباشد. زیرا توبرکلوز بزرگترین کشنده آن کسانی میباشد که HIV مثبت دارند. احصاییه ها نشان داده که توبر کلوز در سال ۱۹۹۹ بیش از یك میلیون زن را از زندگی محروم خواهد ساخت.

علاوه بر آن تخمین شده که توبرکلوز امسال (۱۰۰۰۰۰) طفل را نابود ساخته و صدها هزار دیگر را یتیم خواهد نمود. گفته شده که نیمهء مهاجرین جهان توسط توبرکلوز متاثر شده و سالانه ۱۷۰۰۰ مهاجر به این بیماری دچار میشوند.

در صورتیکه مقدار کافی ادویه توبرکلوز تطبیق نگردد، ویروس توبرکلوز در برابر دوا مقاومت پیدا میکند. تداوی مریضان مصاب به توبرکلوز که در مقابل ادویه مقاومت دارد بسیار مشکل است، تداوی این گونه بیماران نسبت به آنانی که در برابر ادویه مقاومت پیدا نکرده اند، صد مرتبه قیمت تر میباشد.

تداوی توبرکلوز

ستراتیژی داتس بهترین و ارزانترین شیوهٔ تداوی توبرکلوز میباشد که توسط سازمان صحی جهان به خاطر تداوی و کنترول توبرکلوز توصیه شده است. داتس شامل چار نوع ادویه (تابلیت و کپسول) میباشد که عبارتند از ایزونازید، ریفامپیسین، پیرازینامید، و ایتامبوتول. در بعضی موارد پیچکاری ستروپتومایسین عوض ایتامبوتول داده میشود.

داتس نه تنها شامل (نظارت مستیم تداوی) است بلکه مستلزم تعهد مسلکی خدمات مایکروسکوپی، تهیه ادویه مود نیاز و سیستم نظارتی نیز میباشد. بیمارانی که توسط داتس تداوی میشوند، به شفاخانه نیاز ندارند. آنها میتوانند در فامیل هایشان تداوی شده و در چند هفته بعد به کار خود ادامه دهند. تجارب نشان داده که تطبیق ادویه ستندرد داتس ٩٥٪ مریضان را به خوبی تداوی کرده است. در مدت سه سال گذشته، یك میلیون بیمار توبرکلوز توسط داتس تداوی شده است.

داتس نه تنها زندگی کودکان را مصون میسازد بلکه فامیل های شان را نیز صحتمند نگهداشته و از خطر مصابیتها وقایه مینمایند. داتس مهاجرین را که از یك محل به محل دیگر هجرت مینمایند، طور موثر تداوی مینمایند. داتس در عرصه از بین بردن مقاومت در مقابل ادویه کمك میکند. ونتایج مثبت آن در چیلی، الجزایر، کیوبا، تانزانیا و نیویارك بمشاهده رسیده است.

بانك جهانی داتس را بحیث یکی از موثرترین و ارزانترین شیوهٔ کنترول و تداوی توبرکلوز تلقی کرده است، زیرا

تداوی توبرکلوز تلقی کرده است، زیرا قیمت یك کورس ششماهه تداوی داتس برای یك مریض کمتر از یازده دالر امریکایی میباشد.

جنگ تحمیلی در افغانستان، مهاجرتها، تخریب تسهیلات صحی و کمبود ادویه لازمه برای بیماران، زمینه را برای سرایت و انکشاف مریضی توبرکلوز مساعد ساخته است. سازمان صحی جهان در همکاری نزدیك با وزارت صحت عامه تلاش میکند تا بیماران توبرکلوز را با استفاده از ستراتژی داتس تداوی کرده، و ادویه توبرکلوز را رایگان به دسترس آنها قرار داده است البته این کار از طریق مراکز توبرکلوز صورت میگیرد.

نوشتهء استاد اکبر

سه نفر دوستان همدم

بعد از ده ها سال سه نفر دوستان همدم، در مجلس خاص خود شان جمع شده، هر کدام میگفتند:

عجب خان: در زمان گذشته آنچه نداشتم وقت بود. پول کافی داشتم، دارائی انتقالی و ثابت داشتم، موتر داشتم، متاهل بودم، اولاد داشتم، خانواده ام مشهور بود، از هر فرقه آشنا داشتم، دوستان دور و نزدیك داشتم، از شما به نباشند بسیار زیاد ... گاهیکه شما مرا یاد میکردید، محض برای چند دقیقه، محدود با شما صحبت میکردم، هنوز شما به گپ تان شروع نمیکردید، که خود را به کوچه حسن چپ می زدم، زیرا وقت نداشتم، هیچ وقت نداشتم... ... حالا معذرت مرا قبول کنید!

رجب خان: عجب گپی می زنی: من ممثل بودم، خیلی موفق بودم، مشهور محیط خود و مشهور زمان بودم، مطابق تقسیم اوقات؛ گاهی در کابل، گاهی قندهار، هرات، مزارشریف، جلال آباد، درهر منطقه با مردمان مشهور ملاقات میکردم. عزت و حرمت میشدم، گویا در آن وقت شهرت لازم و کافی داشتم. در هیچ جای "یافت" نمیشدم... گاهیکه شما هر دو را در راه مسافرت میدیدم، از دور سر و دست را تکان داده، احترام کرده... خدا حافظ میگفتم، زیرا وقت نداشتم، هیچ وقت نداشتم، حالا لطفاً مرا معذور دانسته، عفو کنید!

کرم خان: من که شنیدم گپ های هر دوی تان، عجب خان و رجب خان برادران شیرینم! باهمدیگر ارتباط ندارد. حالا وقت وقت عذر خواستن نخواهد بود!

من سیاستمدار بودم، خوب قدرتمند بودم،دارندهء موتر شخصی و رسمی بودم، تیلفون های ثابت در خانهو دفتر کارم در موتر های شخصی و رسمی تیلفون سیار داشتم... جاه و جلال میگفت من، قال و مقال میگفت من ...

اسپها درگمند و لعبتها در چمن ...
من که زبدهء همهء تان بودم و هستم، در جواب مذاکرهء تیلفونی تان میگفتم:

خدا کند جور باشید وهمه سرحال باشید، هر امری باشد، زودتر بگویید، خدا حافظ... وقت من خیلی ضیق است ومراجعین بسیار زیاد. من که می بینم دار و ندار ما همه از دست رفته، رفیق و دوستهای مدعا طلب و مطلب آشناء به کجا خواهند بود؟!؟

خانم، اولادهٔ و همه دوری گزیده اند، حالا هر سه ما بغیر از وقت مالك هیچ چیز نیستیم... مگر وقت کافی داریم. می فهمید؟!

دیوار ها موش دارد و موشها گوش ... اگر کسی از سوابق ماخبر شود، سرما به زور سجل و سوانح ما را نوشته میکنند. آنوقت در دنیا معرفی خواهیم شد... آنگاه هرقدر توبه کنیم، کسی ما را مجال گپ زدن نخواهد داد!

ستاسو ليکونه راورسيدل

ډېره مننه

د لوی څښتن تعالی په نامه

د پيغام د مجلې د ټولو کارکونکو ته يو ګل بيا د زړه له کومې د سپين کاغذ پرمخ د قلم په ژبه نېکې هيلې او د خوښۍ پيغامونه ډالۍ کوم.

السلام عليکم!

تر هر څه د مخه ستاسو بشپړه روغتيا او سوکالی د پالونکی خدای څخه غواړم هيله ده چې روغ او سلامت واست.

دادی يو ګل بيا د پخوا په شان د پيغام مجلې بې سارې مينې زما په زړه کی غزونې وکړې او د ليک ليکل ته يې اړ کړم . خو ددې ليک په ليکلو سره ستاسو ددرانه حضور څخه زما يواځنۍ غوښتنه داده چې زما دغه ليکنه چې «زمونږ د کلی او کليوالو په هکله يو ځغلنه نظر » تر سر ليک لاندی دی، په دغه مجله کې راته خپره کړی . خپله غوښتنه په همدی ځای پريږدم . اوس به راشم خپلو وړانديزونو ته چې په لاندې ډول دي:

۱- د پيغام دوې مياشتنۍ موده بايد مياشتنۍ شي.

۲- د پاڼو شمېره يې زياته شي.

۳- اد بی او هنری برخه يې هم زياته شي.

٤- دوړځينو اوسيمه ايزو ستونزو په هکله مطالب ولرې. دا وو زما وړانديزونه.

اوس يوه ګيله ،اګرچې ما ددې ګيلې ليکنه مناسب نه ګڼله بلکه خپل زړه راته بيا بيا ياده کړه .

ګيله : لکه څنګه چې مې د پيغام مجلې ته ګڼ شمير ليکونه درواستول خو يوه هم پکی چاپ نده شوی. هيله ده چې ګيله ددی ليک په خپريدو سره رفع کړی.

په اخر کې دومره يادونه کوم چې که د خپل ليک څخه مو په لاندې پته د پوسټ له لاری احوال راکړو نو ډېره مهربانې به مووی .

امير جان وحيد احمدزی د کابل پوهنتون د ژور ناليزم د پوهنځی ددريم کال محصل

د بخښونکي او مهربان ذات په نوم

د افغانستان د کونړ ولايت د څوکی ولسوالی د چمبيل له کلي څخه زه امروز خان صافی د هر څه د مخه پيغام مجلی ټولو کارکوونکو ته السلام عليکم ورحمة الله و برکاته وايم !

ستاسو د روغتيا ، نيکمرغی او سلامتيا هيله لرو.

د پيغام مجله مې له يوه ملګري څخه تر لاسه کړه چې د لوستلو څخه وروسته يې پر ما ډير اغيزه وکړه . ښکلي مضامين مقالی او شعرونه پکی ليدل کيږی چې ټول ډير ګټور او په زړه پوری دی . په اوسنيو ستونزمنو حالاتو کی د يوی داسی مجلې په وړاندی کولو سره تاسو ته کور وداني وايو . که مجله په منظم او پر له پسی توګه راواستوی مهرباني به مووي.

ښاغليو! غواړم د ګران هيواد د يوی سيمی په اړه يو څه وليکم هيله مند يم چې نشر به يې کړی.

زمونږ ګران هيواد افغانستان داسی وران ويجاړ شوی دی چې ودانول يې تر ډېره وختونو آسانه نه برېښي.

په تيرو دوو لسيزو کی د هيواد ټول ولايتونه او ولسوالی د خاورو سره برابری شوي دي چې يوه هم له هغو څخه د څوکی ولسوالي ده . د نورو ولسواليو په پر تله دا ولسوالی ډيره ورانه ويجاړه شوی ده . ددی ولسوالی خلک ډير غښتلي ميړني او تورزن دي . د دی سيمی د خلکو کلتور عنعنه او دودونه د نورو پښتنو غوندی دي. دی ولسوالی ته ځکه څوکی ويل کيږي چې پخوانيو پښتنو صافو به د دبوه

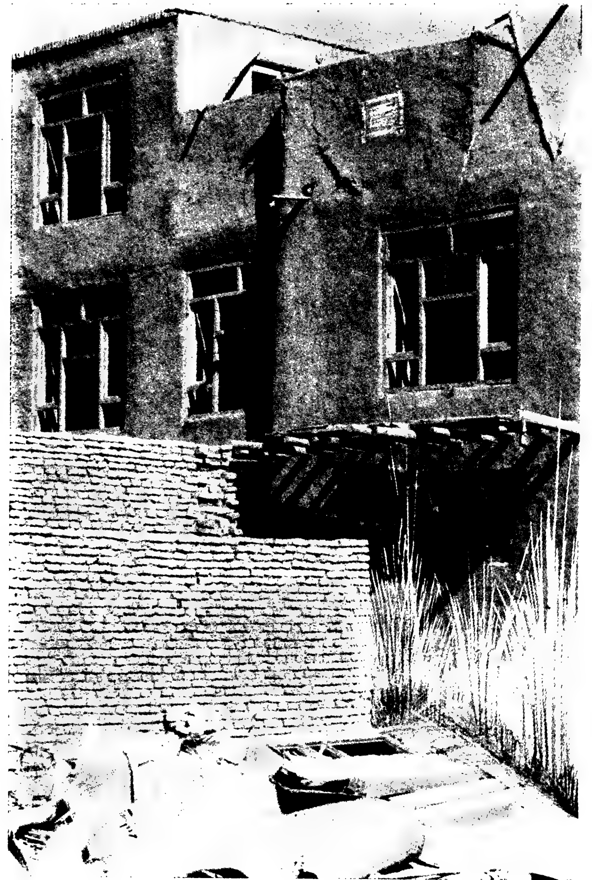
گله درې په خوله کې د مقدوني سکندر د تاړاکونو د مخنيوي په خاطر پهره او څوکيداري چې ورته څوکې هم وايي کوله.

څوکی له جلال آباد ښخه د ۶۰ کيلو مترو او د کونړ دمرکز اسد آباد جنوب طرف ته ۳۲ کيلو مترو په واټن کې موقعيت لري. دا ډيره لويه ولسوالي ده چې ختيځ ته يې د کونړ ښپاَنده سيند، خاص کونړ، لويديځ ته يې پيچ دره او شمال ته يې د نرنګ او باډيل سيمې، سهيل ته يې د مزار دره او نورګل پروت دی د کونړ ياغي سيند او لوړو لوړو غرونو او طبيعي منظرو ددې ولسوالی ښکلا يو په دوه کړی، ده لکه د پښتو دغه لاندی لنډی چی ويل شوی ده:

د څوکی هسی نوم بدنام دی
مازيګری د سرکانو مزه کوينه

دلته په څوکی کی يوه ښکلی ليسه او يوه مدرسه هم شته دی، سر بيره پر دی دوه لومړني ښوونځي هم لري. ددي ولسوالی خلک اکثره لوستي او تعليم يافته دي.

په دی ولسوالی کی د صافي قوم د ځلورګونو قبيلو (ګربس، ګنداری، وزير او مسعود) اولاد استوګن دي. ويل کيږي چی ددی ولسوالی نفوس تقريباً د ۳۰ زره په شا وخوا کی دی. په يو کيلو متر مربع کی ۸۷ کسه ژوند کوي. دلته زياتره مؤسسو ډير ښه او د ستاينی وړ کارونه کړي دي.

په پای کی دا پيغام لرم چی ملګري ملتونه او ټول سوله غوښتونکي هيوادونه دی د افغانستان په بيا ودانولو او سمسورولو کی د افغانانو سره مرستی او کومکونو ته نور هم دوام ورکړي. او دافغانستان سياسي مشرانو نه د دښمنی، تربګنی او جنګ جګړی د هيواد د لوړو ګټو په خاطر ختمول او بندول غواړم او ورځخه په خپلو کی دوروروليّ او يو والی آرزومند يم ترڅو افغانستان له نورو سيالو هيوادونو سره په قطار کی ودريږي.

امر وزخان صافي
دکنړ دولايت څخه

بنام خداوند مهرمان!

به حضور اداره برنامه های انکشافی ملل متحد سلام و احترامات خود را تقديم می دارم.

بعد از سلام و احترامات، من مجله های پيغام را خوانده ام و از مطالب دلچسپ آن خوشم می آيد و در ضمن از شما آرزو مندم تا مضمون ذيل را به مجلهء پيغام نشر کنيد.

ميخواهم چند سطر راجع به علم و سواد به توفيق خداوند و حضرت محمد(ص) بنويسم. درود بي پايان ميفرستم به روان پاك حضرت محمد(ص) و آل و اصحاب آن. ما مسلمانان به اين باور هستيم که بايد به گفتار خداوند(ج) و رسول اش پيروی کنيم. خدا و رسول الله(ص) به آموختن علم و سواد برای مان امر نمودند. خداوند(ج) در ذات اش همه علم است و خود خداوند(ج) يك نام بزرگ اش را علم مانده است يعنی دارای علم وسيع.

در يکي از احاديث شريف از حضرت عايشه(رض) روايت است که گفت شينلم آنحضرت(ص) که می گفت هر آينه بمن وحی کرده است هر که برود راهی را پيش گيرد طريقهء را در طلب علم آسان گردانم برای وی راه بهشت را. و آنحضرت(ص) گفته اند: زيادت در

ستاسو لیکونه را ورسیدل

دپره منه

علم اگرچه کم باشد، بهتر است از زیادت در عبادت اگرچه زیاد باشد.

خود آنحضرت(ص) ارشاد فرموده اند: از گهواره تا گور دانش بجوی.

خداوند و رسول (ص) که این قدر به علم و سواد ارزش دادند برای ما مسلمانان که احکام خدا و رسول(ص) را پیروی می کنیم لازم است ما هم به علم و سواد ارزش دهیم. چرا که بزرگان فرموده اند:

چو شمع از پی علم باید گداخت
که بي علم نتوان خدا را شناخت

و نیز گفته اند هر گنج که انسان داشته باشد آخر خلاص می شود. اما به گنج علم هر روز افزوده می گردد.

حالا طلب علم برای مردان و زنان مسلمان از جهت دین مقدس اسلام فرض است. و هر کس که بتواند راه مقدس علم را از صدق دل پیش به برد در دنیا و آخرت کامیابی نصیب وی می گردد.

مردم این ملت مان دور از علم مانده اند جستجوی علم ودانش را به این دوران کنید

خواننده دایمی نشریه پیغام
تمنا صبوری" شهر فراه"
۱۹۹۹/٤/۱٦

خدمت کارکنان محترم مجله پیغام:

نخست از همه، سلام های دوست تانرا از شهر کابل قبول کنید. خواهشمندم تا این مضمون را در مجله پیغام چاپ نمایید.

چرا جنگل باید اداره گردد ؟

جنگل، آب و هوا را بهتر میسازد. نقش پر اهمیت برای زیبایی منطقه داشته، جلو وزش بادهای تند را گرفته و از آلوده گی محیط نیز جلوگیری میکند، خاکهای حاصلخیز را نگهداری کرده، منابع آبی را کنترول از سیلابها و شدت آنها جلوگیری میکند. جنگلها از اهمیت صنعتی، تجارتی، صادراتی و طبی برخوردار بوده و نیازمندیهای عامه را رفع مینماید.

جنگل، کشتزار ها، ساختمانها و سرك ها را از ریگهای سیار حفظ نموده و نه تنها بقای چشمه سار و منابع آبی را ضمانت میکند، بلکه نسلهای حیوانات، پرندگان وحشی و انواع مختلف گیاهان طبی را نیزحفظ میکند.

جنگل برای تفریحگاهها و انکشاف سیاحت زمینه بسیار خوبی را مساعد میسازد.

دوستدار شما: شاه محمود غروال
از شهر زیبای کابل

یادداشت

نامه های پر محبت و صمیمانه، این خوانندگان گرامی به پیغام رسیده است. ما در حالیکه ممنون لطف خوانندگان گرانقدر خود میباشیم، نامه های شان را در شماره آینده به نشر خواهیم سپرد :

- سدرا سحر (بدخشان)
- ظاهره نصیری (کابل)
- دواخان مینه پال (زابل)
- قدرت الله (میرانشاه)
- دکتور فیروز الدین راشد (کابل)
- محمد هاشم دانشیار (هرپپور)
- دکتورسمیع الله امین یار(پشاور)
- انجنیر ضیأ احمد نصیر (کابل)
- دکتور خاکراه رشیدی (بدخشان)
- نور احمد قرآنمل (قندهار)
- باران صادقی (کابل)
- عزیز احمد (کندهار)
- عبید الله انور (اسلام آباد)
- م.ق مین (اسلام آباد)
- صالح محمد کهسار (خوست)

بنام خداوند جهان آفرین و مهربان!

سلام های مملو از صمیت خویش را خدمت تمام کارکنان و دست اندرکاران پیغام تقدیم داشته و پیروزی هر یك شما را از بارگاه ایزد متعالی خواهانم.

مدت زیادی میشود که به مجله پرمحتوا و قشنگ شما دسترسی یافته ام. هر باریکه پیغام را میخوانم، علاقمندیم در حصهء مطالب این نشریه بیشتر میشود. اینك خواستم منحیث یکی از علاقمندان این مجله مطالبی را بفرستم، و همچنان چند پیشنهاد دارم. که خدا کند به آزردگی دست اندرکاران این مجله تمام نشود.

شمارهء دهم یکی از جالبترین شماره های پیغام بود که متأسفانه صرف در شانزده صفحه نشر شده و بس. درین شماره تاریخ (کدام ماه و کدام سال) ذکر نشده که خواننده را به معما میکشاند.

در مورد تصاویر که در پشتی مجله چاپ شده بود صحبتی نشده که کدام مناطق افغانستان است. اگر از مناطق متذکره نام برده میشد به نظر من بهتر بود.

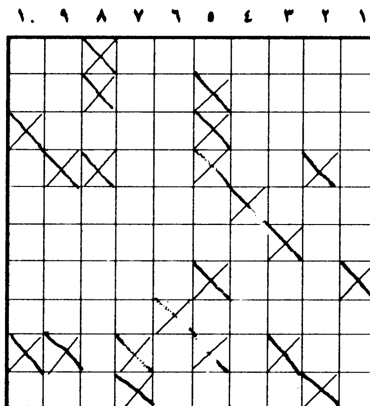
مدیر مسؤل و کارمندانی که این مجله را تدوین میکنند و همچنان وجه اشتراك مجله هم ذکر نشده بود.

خدا کند از پیشنهادات من آزرده نشده باشید. اگر شمارهء آینده، صفحه یی برای سرگرمی ها داشته باشد. بهتر خواهد بود. اینك چند فکاهی و یك جدول معما را به شکل تحفه تقدیم میدارم. انشاء الله این پروسه را تا هنگامی که پیغام وجود دارد، به پیش خواهم برد.

یکی از علاقمندان پیغام
سلطان محمود امید کاکړ

افقي:

١- بیمار نیست - پیمانه
٢-مترادف آرزو- سمبول خوشبختي
٣- بدماش نشده - رنگ زیبایي است.
٤- میوهء مناطق گرم سیر- شاد ناتمام
٥- دشمن نیست - غمشریکي
٦- تکرار حرف - شناسا- حرف ربط
٧- کمبود- گفتار بد
٨- براي روماتیزم خوب است - سگ شکاري
٩- بوم سربریده
١٠- اگر افغانها ... شوند کشور آباد میگردد. - دشمن جان شما

عمودي:

١-جمع صبرکنندگان-ازجوندگان کوچك
٢- ثنا و صفت - بخشش
٣- تداوي - ده به اردو
٤- همیشه - خاك هم آن را خیانت نمیکند.
٦- هوش مختصر
٧- بادانش - خشم دریا- یادداشت کمي کوتاه
٨- ناداني -پشیمان
٩- معکوس آن اولین شاه افغانستان - طویل
١٠- تو و من - زماني

اظهار سپاس

از نامهء صمیمانه و رهنمود دهندهء دوست با محبت نشریهء پیغام، سلطان محمود امید کاکړ عزیز، بسیار زیاد تشکر نموده و وعده میسپاریم تا در شمارهء آینده به پاسخ پرسشهای شان بپردازیم. به خاطر انتقادات به جای این دوست گرامی نیز نهایت سپاسگزار میباشیم.

(ادارهء پیغام)

د ماشوم د حقوقو نړیواله اعلامیه

د ملګرو ملتونو د غونډې تصویب، د نوامبرشلمه ۱۹۵۹کال

له هغه وخته چی د ملګرو ملتونو غړو د ملګروملتونو په منشور کې؛ خپل باور د اساسی حقوقو او د بشر د افراد د مقام او ارزښت په برخه کې یو ځل بیا تاکید کړی؛ د ټولنیز پرمختیا او سنبالتیا او دژوند د شرایطو دښه والی د زیاتی ازادی لپاره یی هوډ کړی دی،

له هغه راهیسته چی د ملګروملتونو د بشر د حقوقو په نړیواله اعلامیه کې ټینګار کړی، چی ټول وګړی بی له دی چی نژاد، ځیره، جنس، ژبه، مذهب، سیاسی باورونه یا نور باورونه، ملی یا ټولنیز اصلیت، شتمنی، پیدایښت اویانور ځانګړنی په پام کې ونیول شی؛ د بشرو حقوقو په نړیواله اعلامیه کې شامل او د حقوقواو آزادی لرونکي توصیه شویدي،

نظر په دی چی ماشوم دبدنی او فکری پیاوړتیا د تکامل دنشتوالی په سبب مخکی او وروسته له پیدایښت څخه ځانګړی څارنی، پاملرنی ته چی شامل د مناسب قانونی ملاتړ دي اړتیا لري،

نظر په دی چی ددغی ځانګړی څارنی اوپلوي اړتیاته چی په کال (۱۹۲٤) کې د ماشوم د حقوقو دژنو اعلامیه کې راغلی او د بشر د حقوقو په اعلامیه کی مرامنامی، ځانګړی بنستونه، د ماشومانو د سوکالی اړوند بین المللی سازمانو نه په رسمیت پژندل شویدی،

په همدی اړه د ملګرو ملتونو سازمان دغه اعلامیه د ماشوم د حقوقو ددی موخی لپاره چی دماشومتوب ورځی د خوشبختی سره مل او دهغو حقونو او آزادیو څخه چی راتلونکی دي، د ځان او ټولنی لپاره ورڅخه ګټه واخلی، د عمومی خبرتیا لپاره رسماً له پلرونو، میندو، ښځو، نارینه و د ټولنی د غړوپه توګه، داوطلب سازمانونو، سیمیزو مقاماتو او دولتونو څخه غوښتونکی دی چی دغه حقونه په رسمیت وپیژنی او ددغو حقوقو د رعایت کولو په برخه کې د قوانینوله لیاره او نورو مراتبو چی په تدریج د لاندینیو اصولو په پام کی نیولو سره تدبیرنیول کیږی کوښښ وکړی.

لومړی اصل:

ماشوم باید د ټولو هغو حقوقو څخه چې په دی اعلامیه کی درج دی برخه من شی.

ټول ماشومان پرته له استثناً او توپیر څخه بی له دی چی نژاد، رنګ، ژبه، دین، سیاسی عقاید یا نور باورونه، ملی یا ټولنیزه منشأ، شتمنی، پیدایښت، کورنی یانوری فردی ځانګړنی په پام کې ونیول شی شامل ددغو حقوقو ګڼل کیږی.

دوهم، اصل:

ماشوم باید د ځانګړنی ملاتړ څخه برخه من شی. په سالمه طبیعی توګه په آزاد چاپیریال کې دبدنی، فکری، اخلاقی او ټولنیزی روزنی ضروری وسایل، امکانات د قانون یا نورو مراجعو په وسیله د هغوپه واک یا اختیار کې ورکړ شی. په دی اړه د قوانینو په وضع کولو کې باید د ماشومانو ګټی لوړ اولویت ولری.

دريم، اصل:

ماشوم بايد له پيل د پيدايښت څخه لرونکي د نوم او مليت وي.

څلورم، اصل:

ماشوم بايد د ټولنيز امن څخه ګټه واخلي، په سالم چاپيريال کې وروزل شي. ددې لپاره چې ماشومان او ميندې د ځانګړې پالنې او څارنې لاندې مخکې او وروسته له پيدايښت څخه د خاصې پوره پاملرنې څخه ګټه واخلي؛ ماشوم بايد د خوړو، او-سيدنې، تفريح او وړروغتيايي خدمتونو لرونکې يا برخه من وي.

پنځم، اصل:

هغه ماشوم چې د بدنې، فکرې او ټولنيز پلوه نيمګړې وي بايد دهغه د حالت او وضع سره متناسب د لازمې ځانګړې پاملرنې، څارنې او پالنې لاندې ونيول شي.

شپږم، اصل:

د ماشوم د شخصيت په بشپړې ودې او پالنې کې مينې او تفاهم ته اړتيا شته، بايد حتي الامکان د خپل مور او پلار تر سرپرستۍ او پاملرنې لاندې د مينې او محبت نه په ډکه فضأ کې په اخلاقي او مادي امنيت کې روزنه و مومي.

کوچنې ماشوم بې غيرد استثنايي موارد و څخه پرته بايد له مور څخه بيل نه کړاى شي. ټولنه او ټولنيز چارواکي دنده لري چې بيوزله او بې کهوله ماشومانو ته ځانګړې پاملرنه وکړي. د دولت نقدي مرستي څارنې او نورې اسانتياوې پوره کونې؛ د هغوګن شميره اولاد لرونکو ته توصيه کيږي.

اووم، اصل:

ماشوم بايد لږ ترلږه په لومړيو مرحلو کې د وړيا (مفتي) جبرى زده کړې څخه برخه من شي.

ماشوم بايد د داسې زده کړې څخه برخه من شي چې د عمومي فرهنګ په زياتوالي او مخ په بره کې داسې جوړونکې وي؛ چې په مساوي شرايطو کې دهغه استعداد و کولاى شي دفردي استعداد قضاوت، د خپل اخلاقي ټولنيز مسؤليت درک ته وده ورکړې چې دټولنې لپاره په ګټه يوغړې شي. د زدکړې او لارښوونې په برخه د ماشوم مصالح بابد رهنمائي د مسؤلښو د امروى؛ دغه ډول لومړي درجه مسؤليت د مور اوپلار په غاړه وي. ماشوم بايد د لوبو او تفريح د هغو بشپړو امکاناتو څخه چې د زده کړې او ښوونې دهدفونو په هکله راغلي لرونکې وي.

ټولنه او ټولنيز چاروا کې بايد کوښښ وکړي چې له دغو حقوقو څخه ګټې اخيستنې لارې چارې دودکړې.

اتم، اصل:

ماشوم بايد په ټولو شرايطو کې لومړي د هغو کسانو جزوى چې د ملاتړ او هوساينې څخه برخه من وى.

نهم، اصل:

د ماشوم بايد د هر ډول بې پروايي، ظلم، کړاو او زيښناک په وړاندې ملاتړ وشي په هيڅ توګه ماشوم بايد د راکړې ورکړې وسيله ونه ګرځول شي.

ماشوم بايد مخکې له رسيدودېو مناسب عمر څخه استخدام نه شي- په هيڅ ډول امکان او اجازه د استخدام په کارونو کې ورنه کړاى شي چې د هغه روغتيا، زده کړې ته پکې زيان ورسيږې او ياد هغه د فکري يا ټولنيز او بدني ودې د اختلال سبب شي.

لسم، اصل:

د ماشوم بايد دهر ډول کړنې او رفتار په وړاندې چې د نژادى توپير دو دول، مذهبي او نور ممکن کوى، پلوى وشي.

ماشوم بايد د پوهولو زغم يا تيريدنې، د خلکو په منځ کې د ډاډمنې دوستۍ، دنړيوالې سولې- وروري په روحيه داسي وروزل شي؛ چې په دې باندې بشپړپوه او خبر شي چې ځواک او استعداد يې هم ځيلوته په خدمت کې وښندي.

د تبليغاتو توصيه دماشوم د نړيوالې اعلاميې په هکله عمومي غونډه:

دماشوم دحقوقو داعلاميې په پام کې نيولو سره ټولو ميندو او پلرونو، نارينه، ښځينه وو او همداډول په مجموع کې د داوطلب سازمانونو، سيميزو چارواکو او دولتونو څخه غوښتنه کيږې، تر هغه چې ممکنه ده، ددې اعلاميې په خپرولو کې هڅه وکړې او په ټولو ممکنو ژبو کې دهغې د متن د خپرول او نشرولو په برخه کې لاس وکړې.

اعلامیهء جهانی حقوق کــودک

مصوب اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل متحد
۲۰ نوامبر ۱۹۵۹

از آنجاییکه اعضای ملل متحد در منشور ملل، باور خود را به حقوق اساسی و منزلت و ارزش افراد بشر بار دیگر تأکید نموده و برای پیشبرد رشد اجتماعی، بهبود شرایط زندگی در آزادی گسترده تری تصمیم گرفته اند،

از آنجاییکه ملل متحد در اعلامیهء جهانی حقوق بشر پافشاری کرده که همه افراد بدون در نظر گرفتن نژاد، رنگ، جنس، زبان، مذهب، باورهای سیاسی یا سایر باور ها، اصلیت اجتماعی یا ملی، ثروت، تولد و یا ویژگیهای دیگر شامل حقوق و آزادی توصیه شده در اعلامیهء جهانی حقوق بشر میباشد،

نظر به اینکه کودك به علت عدم تکامل رشد بدنی و فکری، پیش و بعد از تولد به نگهداری و توجه خاص که شامل حمایت قانونی مناسب میباشد، نیاز مند است،

نظر به اینکه نیاز به چنین مراقبت و حمایت خاص در اعلامیهء ژنو حقوق کودك سال ۱۹۲٤ آمده است و در اعلامیهء جهانی حقوق بشر و مرامنامه های بنیاد های تخصصی سازمانهای بین المللی مربوط به رفاه کودکان به رسمیت شناخته شده است،

بنابرین مجمع عمومی سازمان ملل این اعلامیه حقوق کودك را با این هدف که ایام کودکی همراه با خوشبختی بوده و از حقوق و آزادیهایی که در پی خواهد آمد به خاطر خود و جامعه اش بهره مند شود، رسماً به آگاهی عمومی میرساند و از پدران و مادران، زنان و مردان به حیث افراد جامعه، سازمانهای داوطلب، مقامات محلی و دولتها خواستارست تا این حقوق را به رسمیت شناخته و در جهت رعایت این حقوق از طریق قوانین و سایر مراتبی که به تدریج با توجه به اصول زیر تدبیر میگردند، بکوشند:

اصل ۱:

کودك باید از کلیه حقوق مندرج درین اعلامیه برخوردار شود. همه کودکان بدون استثناء و تبعیض و بدون در نظر گرفتن نژاد، رنگ، زبان، دین، عقاید سیاسی یا سایر باورها، منشأ اجتماعی یا ملی، ثروت، تولد و یا ویژگیهای فردی دیگر یا خانوادگی شامل این حقوق میشوند.

اصل ۲:

کودک باید از حمایت ویژه برخوردار شود و امکانات و وسایل ضروری جهت پرورش بدنی، فکری، اخلاقی و اجتماعی وی به گونهء سالم و طبیعی و در محیط آزاد توسط قانون یا سایر مراجع در اختیار وی قرار گیرد. در وضع قوانینی به این منظور منافع کودکان باید بالاترین اولویت را داشته باشد.

اصل ۳:

کودک باید از آغاز تولد دارای نام و ملیت باشد.

اصل ٤:

کودک باید از امنیت اجتماعی بهره مند بوده، در محیط سالم پرورش یابد و به این منظور کودکان و مادران باید از مراقبت و حمایت خاص که شامل توجه کافی پیش و بعد از تولد میشود، بهره مند گردد. کودک باید امکان برخورداری از تغذیه، مسکن، تفریحات و خدمات صحی مناسب را داشته باشد.

اصل ٥:

کودکی که از لحاظ بدنی، فکری یا اجتماعی معلول است، باید تحت توجهء خاص، آموزش و مراقبت لازم متناسب با وضع خاص وی قرار گیرد.

اصل ٦:

کودک جهت پرورش کامل و متعادل شخصیتش نیاز به محبت و تفاهم دارد و باید حتی الامکان تحت توجه و سرپرستی والدین خود، و به هر صورت در فضای پر محبت در امنیت اخلاقی و مادی پرورش یابد. کودک خورد سال را به جز در موارد استثنایی نباید از مادر جدا کرد. جامعه و مقامات اجتماعی موظفند که نسبت به کودکان بدون خانواده و کودکان بی بضاعت توجهء خاص داشته باشند. کمکهای نقدی دولت و سایر تسهیلات جهت تامین و نگهداری فرزندان خانواده های پر جمعیت توصیه میشود.

اصل ۷:

کودک باید از آموزش رایگان و اجباری، حداقل در مراحل ابتدایی بهره مند گردد. کودک باید از آموزشی بهره مند شود که در جهت پیشبرد و ازدیاد فرهنگ عمومی او بوده و چنان سازنده باشد که در شرایط مساوی بتواند استعداد، قضاوت فردی، درک مسوولیت اخلاقی و اجتماعی خود را پرورش داده و فرد مفید برای جامعه گردد.

در امر آموزش و رهبری کودک مصالح کودک باید راهنمای مسوولین امور باشد؛ چنین مسؤولیتی به درجهء اول به دوش مادر و پدر میباشد. کودک باید از امکانات کامل برای بازی و تفریح باهمان اهدافی که در مورد آموزش او آمده برخوردار گردد و جامعه و مقامات اجتماعی باید کوشش نمایند تا امکان استفاده ازین حقوق را رایج سازند.

اصل ۸:

کودک باید در هر شرایطی جزو اولین کسانی باشد که از حمایت و تسهیلات بهره مند گردد.

اصل ۹:

کودک باید در برابر هر گونه غفلت، ظلم، شقاوت و استثمار حمایت شود. کودک به هیچ شکلی نباید وسیلهء مبادله قرار گیرد. کودک نباید پیش از رسیدن به حداقل سن مناسب به استخدام در آید و نباید به هیچ وجه امکان و یا اجازهء استخدام کودک در کارهایی داده شود که به سلامت یا آموزش وی لطمه زده و یا سبب اختلال رشد بدنی، فکری و یا اخلاقی وی گردد.

اصل ۱۰:

کودک باید در برابر هرگونه کردار و رفتاری که ترویج تبعیضات نژادی، مذهبی وغیره را ممکن میسازد، حمایت گردد کودک باید با روحیهء تفاهم، گذشت، باورمند به دوستی بین مردم، صلح و برادری جهانی و با آگاهی کامل براینکه توانایی و استعداد وی باید وقف خدمت به همنوعانش شود، پرورش یابد.

توصیهء تبلیغات در مورد اعلامیهء جهانی حقوق کودک اجلاسیهء عمومی با توجه به اعلامیهء حقوق کودک از والدین، مردان و زنان در کلیت و همچنین سازمانهای داوطلب مقامات محلی و دولتها خواسته میشود. تا آنجا که ممکن است در نشر این اعلامیه بکوشند و در پخش و انتشار متن آن به همه زبانهای ممکن اقدام کنند.

خوانندگان گرانقدر!
لطفاً نامه های تان را به نشانی زیرین بفرستید:

پیغام
ادارهٔ برنامهٔ انکشافی ملل متحد
پست بکس ۱۸۰۹
اسلام آباد

Paigham
c/o UNDP
P.O. Box 1809
Islamabad
PAKISTAN

BY AIR MAIL
PAR AVION

د پیغام د مجلی لیکونکو ته د محمد موسی یوسف زی له طرف د مینې ډک سلامونه وایم. خدای دې وکړي چې روغ جوړ اوسی. زه په درګی کیمپ کښې اوسیږم. هیله لرم چې تاسو به د خپل نوی دوست له خط څخه خوشحال شی. او که چیری تاسو سره د (رنګین کمان) مجله موجوده وه نو موږ ته یی رالیږئ ستاسو څخه به ډیر خوښ شم. وخت مو نور نه ضایع کوم. د لرې څخه زما سلام قبول کړی.

زه هم د پښتو ژبې یو ځلمی ادیب او شاعر یم. په پښتو ژبه می د اشعارو دوه کتابونه هم چاپ کړي دي. په ځینو مجلو کښې مې اوس هم میاشت په میاشت لیکنې چاپیږي مګر تراوسه پوری پدی نه وم بریالی شوی چې د پیغام مجلی ته خپل لیکنی او شعرونه د خپریدو لپاره درولیږم. دادی د ړومبی ځل له پاره خپل یو مات ګوډ شعر دراستوم.

زما څه اختر دی؟

اختر نږدې شو خلک خاندی خوشحالیانی کوی
پلارمې شهید، آدې مې کونډه زما څه اختر دی
زموږ وطن خو د یاقونو زمردو کان وو
موږه بینا یو پکار داده چې پخپله لاړ شو
د هرې خوانه په وطن مو ګزارونه کیږی
لاسونه مروړی په سلګو کښې، سعادت داسی وایی

ما دژړا د لاسه خپل مخ ته د ستمال نیولی
هر اختر ژړام دا عادت می کال په کال نیولی
څنګه وخت راغې چې اوس لاس موږه د سوال نیولی
افسوس ارمان ملګرو داچې موږ د یوال نیولی
ورته حیران یم په کوم جرم ذوالجلال نیولی
ښکلی وطن موږه آرمان دی خو جنجال نیولی

محمد ظاهر سعادت مشوانی

PAIGHAM